

CIVILTIESĪBU APAKŠNOZARE

KOMPLEKSA RAKSTURA JĒDZIENU KVALIFIKĀCIJAS PROBLĒMĀTISKIE ASPEKTI

Edvards Pilipsons,

Mg. iur., Rīgas Stradiņa universitāte, doktora grāda pretendents,

e-pasts: e.pilipsons@privattiesibas.lv

Abstract

This article examines the problematic aspects of the qualification of legal categories involved in the formation of the rules of contractual succession and, accordingly, determining the essential components of transactions of this legal institution.

Also this article analyzes collision links that determine the models of legal regulation in situations determined by donation and donation in case of death conflict factors. Donation in transactions and contracts, provided by contractual succession is involved as a legal basis, in special cases determining subject and object status of the participants in a particular relationship. Also, donation is involved in the formation of the will of the participants.

Article considered issues related to the qualification of concepts in accordance with the factor determining the right to establish succession contracts and the right of the place of execution of these contracts.

Keywords: *applicable law definition, collision law, contractual succession, future succession, qualification issues, succession agreement.*

Ievads

Galvenais aspekts, kas īstenojams tiesiskā institūta kvalifikācijas procesā, ir tiesiskās koncepcijas vai pielietojumam pakļautās kategorijas definēšana¹. Šā raksta izpratnē par galveno jautājumu kļūst līgumiskās mantošanas kolīzijas institūtam atbilstošas kolīzijas piesaistes definēšana.

Termins *kvalifikācija* šajā rakstā tiek saprasts kā pielietojamo tiesību definēšana attiecībā uz līgumiskās mantošanas institūtiem.

Kā, atspoguļojot kvalifikācijas būtību un sarežģītību, norāda Aiga Mieriņa: “Ārvalstu tiesību pielietojuma gadījumā nākas saskarties ar papildu grūtībām – tiesisko jēdzienu definēšanu, to satura noskaidrošanu, interpretācijas un pielietojuma īpatnībām”². Šī raksta saturs tiek būvēts, ievērojot minētās kategorijas.

Tiesību institūtu kvalifikācijas jautājumus ir pētījuši ievērojami tiesību zinātnieki: Helmut Vēbers (*Helmut Weber*)³, Francs Kāns (*Franz Kahn*)⁴, vēsturiskās tiesību skolas dibinātājs Fridrihs Karls fon Savinji (*Friedrich Carl von Savigny*), Etjēns Bartins (*Etienne Bartin*). Par kvalifikācijas svarīgumu ir rakstījusi Kataržina Bažana-Kurluta (*Katarzyna Bagan-Kurluta*)⁵. Uz kvalifikācijas normas ieviešanas nepieciešamību norādījis tiesību vēsturnieks K. Šillings Vietējo Civillikumu kopojuma kolīzijas normu reformācijas projektā⁶. Par pareizas un tiesībām atbilstošas kvalifikācijas nepieciešamību iestājas arī tiesu prakse – kvalifikācijas neesamība izraisa vienkāršotu problēmas izpratni un, iespējams, nepareizu lietas atrisinājumu⁷. Raksturošanu un kvalifikāciju kā kolīzijas problēmu risinājuma metodi starptautiskajās privāttiesībās savā darbā piedāvā Roberts Paskāls (*Robert A. Pascal*)⁸ un Ernests Lorenzens (*Ernest G. Lorenzen*)⁹. Neapšaubāmi tiks izmantoti arī paņēmieni, ko aprakstījis Erlens Kalniņš¹⁰.

Galvenais kvalifikācijas uzdevums ir tiesisko attiecību lokalizācija un to turpmākā piesaiste konkrētas valsts tiesībām vai virsvaras likumam un kārtībai vai arī piesaistes izslēgšana¹¹.

Raksta mērķis ir izanalizēt atsevišķu līgumiskās mantošanas tiesību kategoriju kvalifikācijas īpatnības.

Raksta izstrādē izmantota analītiskā un vēsturiskā pētījuma metode.

1. Termins *causa** kā līgumiskās mantošanas sistēmas veidojošais elements

Par spīti dažiem autoriem, kas uzskata, ka pieprasīt precīzu *causa* definējumu nedrīkst sakarā ar to, ka šāds definējums var tikt dots tikai galīgai lietai¹², bet līgumiskā mantošana tāda nav, līgumiskās mantošanas *causa* neapšaubāmi pastāv, un raksta mērķa sasniegšanai ir pamatoti izmantot I. Neruša (*I. A. Heryu*) modificēto definējumu, kas sākotnēji noteica *causa* kā saistību piederību attiecīgai klasifikācijas grupai¹³.

Tomēr, ņemot vērā, ka minētais definējums nav korekts līgumiskās mantošanas gadījumā, *causa* jānosaka kā tiesību pamats saistību sasaistei un vietai mantojuma tiesību un saistību tiesību jomās. Martins Volfs (*Martin Wolf*) norāda, ka kvalifikācija ir jāsteno tiesisko attiecību būtības novērtējuma ceļā¹⁴.

Atbalstot minēto definējumu un pamatojoties uz iepriekš teikto, ir pamats apgalvot, ka līgumiskās mantošanas imperatīvu normu korektai noteikšanai būtu jārada mantojuma un saistību tiesību normu sasaistes mehānisms. Tam ir praktiska nozīme, taču, autorprāt, šai pieejai ir zināms trūkums – ja mantojuma devēja fiziskā nāve iestājusies citas valsts teritorijā (*lex flagi* situācija), notiek kolīzija starp *lex domicile* (*lex patriae*) un *lex flagi* principa *lex specialis derogat legi generali* dēļ. Protams, līdzīgā veidā tiesiskais regulējums pastāvētu arī *lex domicili* izmaiņu situācijā, tomēr pateikt, vai tas būtu pietiekams, nav iespējams, jo vienota līguma būtības izpratne, kas regulētu līgumisko mantošanu pārrobežu mantošanas gadījumos, nepastāv. Šo viedokli var ilustrēt ar mantojuma līguma noslēgšanu ar personu, kurai saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem nav tiesībspējas piedalīties šajā darījumā. Viens no galvenajiem mantojuma tiesību principiem paredz mantojuma devējam tuvu personu tiesību un interešu nodrošināšanu kopsakarā ar citu personu tiesību un interešu aizsardzību. Otrais princips nodrošina pilnīgu mantojuma devēja gribas izpildi. Tomēr, vai persona, kurai nav tiesībspējas, var īstenot praksē šos principus?

Atsaucoties uz civiltiesisko valstu līgumiskajām tiesībām un *Acacia Mut Life Ins. Co. V. Jago*¹⁵ precedentu, kas ievieš noteikumu, ka tad, ja persona atrodas aizgādībā, tā nenovēršami tiek prezumēta kā tāda, kurai nav tiesībspējas slēgt līgumus¹⁶, līgumiskās mantošanas situācijā šī pieeja neatspoguļo visu normu un gan mantošanas, gan līgumisko tiesību noskaidrošanas problēmas pilnību.

Lai radītu universāla rakstura līgumiskās mantošanas pamatu īpašām situācijām, kas izriet no kolīzijas faktora – novēlēts dāvinājums mantošanas tiesībās – normām, būtu piemērojams vecuma ierobežojumu likvidācijas princips Marka Gloverā (*Mark Glover*)¹⁷ izpratnē.

Kvalifikācijai jānovērš situācija, ko var apzīmēt kā “darījumi starp dažiem nedrīkst kaitēt citiem”.

Līgumiskās mantošanas normu kvalifikācijai ir svarīgi noteikt, vai kolīzijas faktors – mantošanas tiesisko attiecību raksturīgākās tiesības – ir vai nav mantojuma saistību rašanās mērķis. Kā izriet no Civillikuma normām (Civillikuma 1672. pants), *lex causae* var sakrist ar mantojuma devēja *lex patriae* vai *lex domicili*, un, lai izvairītos no iekšējā konflikta starp *lex patriae* un *lex domicili*, pusēm kolīzijas mantojuma tiesību (piesaistes formulu) noregulēšanā būtu jāizmanto līgumisko tiesību līdzekļi un jānosaka mantojuma devēja individuālais tiesiskais statuss. Šā uzdevuma īstenošanai novēršama analogisku jēdzienu konkurence mantojuma līgumisko tiesību rašanās vietas un izpildes vietas tiesību starpā.

Materiālo tiesību normas bieži raksturo pietiekami augsta abstrakcijas pakāpe, tāpēc tās jānoskaidro pirms stāšanās līgumiskās mantošanas attiecībās. Jēdziens *dāvinājums mērenos apjomos* (Civillikuma 648. pants) nav izņēmums. Dāvinājuma būtība ir tāda, ka vissvarīgākā ir nevis pati materiālā lieta, bet jūtas, kas aiz tās stāv. Tās var būt rūpes, dalība, uzmanība, mīlestība, draudzība, simpātijas, vēlme uzlabot attiecības, atvainošanās. Dāvana ir tikai šo pozitīvo emociju lietiskais iemiesojums. Šī jēdziena kvalifikācijā ir svarīgi noskaidrot, ko mantojuma devējs ir nolēmis apdāvināt – savas ģimenes locekli (potenciālo mantinieku saskaņā ar likumu) vai citu personu, kas nav saistīta radniecības saitēm ar mantojuma devēju, kam arī ir tiesiska nozīme. Pirmajā gadījumā dāvinājuma kvalifikācijā piemērojamas ģimenes tiesību normas vai līgumiskās tiesības, *mortis causa* dāvinājuma situācijā tiks iesaistītas mantojuma tiesību normas. Tāpat jāizskaidro jautājums par

* *Causa* (latīņu val.) – tiesību normu rašanās un izbeigšanas pamats (*autora piezīme*).

prioritāro tiesiskās regulēšanas normu – kolīzijas tiesībām, kas atbilst konkrētai tiesiskās regulēšanas jomai, kuru raksturo atšķirīgas pievienošanas formulas un korekts prioritārās tiesiskās regulēšanas definējums, kas arī virzīs attiecības uz atbilstošā likuma un kārtības ievērošanu.

Jāņem vērā dāvinājuma tiesisko attiecību subjektu – dāvinātāja un apdāvināmā – īpatnības. Šķiet, ka mantošana par labu trešajai personai var tikt pakļauta imperatīvo dāvinājumu regulējošo normu darbībai un radīt konfliktu starp līgumiskajām tiesiskajām attiecībām un mantojuma tiesiskajām attiecībām. Līgumisko tiesisko attiecību ietvaros **, Eliota Čitama (*Elliott E. Cheatham*)¹⁸ izpratnē, var rasties iekšējs konflikts. Neapšaubāmi, dāvinājuma subjektam, kas sasniedzis pilngadību, un subjektam, kas nav sasniedzis pilngadību, būs atšķirīgas tiesiskās sekas. Pirmajā gadījumā kvalifikācija jāīsteno saskaņā ar principu – *saskaņā ar likumu*, pēdējā gadījumā normas kvalifikācijā jāiekļauj tā saucamie *atbrīvošanas līdzekļi* (Raphl U. Whitten, 2002), kas palīdz atšķirt vai mīkstināt citu līgumiskās mantošanas tiesiskās regulēšanas jomas kolidējošo normu darbību¹⁹. Tādi jēdzieni kā *sabiedrības intereses* un *svarīgi iemesli* tostarp ir nostiprināti Valsts pārvaldes iekārtas likumā²⁰ un interpretēti tiesu praksē²¹.

Lai noteiktu līgumu, kas noslēgts ar morālo normu pārkāpumiem, daži autori iesaka vērsties pie atbilstošas tiesu prakses²². Materiāli tiesiskā kvalifikācija vienmēr notiek saskaņā ar *lex causae*, t. i., uz tiesību bāzes, kuras tiesa ir atzinusi par kompetentām. Tādējādi dāvinājuma *mortis causa* situācijā attiecībā uz nepilngadīgo, piemēram, piemērojot Latvijas Republikas materiālās tiesības Vācijas teritorijā, Civillikuma norma izmantojama, ņemot vērā atrunu – *labvēlīgais fināls* (Wendel, 2005) imperatīva *saskaņā ar likumu* izpratnē, kas (*domāts – imperatīvs, autora piezīme*) izpausts caur kategoriju – *papildu likumam*²³, kura būtību izklāstījusi Katerina Kruse (*Katherine R. Kruse*)²⁴.

Par līgumiskās mantošanas normu *lex causae* kvalifikācijas rezultātu būtu jāklūst teleoloģiski adekvātai tiesiskajai konstrukcijai (mehānismam), kas nodrošinās pielietojamo materiālo mantojuma un līgumisko tiesību normu sasaisti un novērsīs konfliktu starp šīm normām. Līgumiskajā mantošanā par tāda veida kolīziju kļūva kolīzijas piesaiste *lex patriae* vai *lex domicili*, kas mobila konflikta situācijā iegūst funkcionālu raksturu.

Funkcionāla rakstura piešķiršana kategorijai *personālās tiesības*, kurās ietilpst *tēvzemes valsts tiesības* un *dzīvesvietas valsts tiesības*, ir pretrunā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Tiesas lēmuma principiem²⁵ un nesekmē pielietojamo materiālo mantojuma un līgumisko tiesību noteikšanu. Nosakot *lex causae* normas, būtu jāņem vērā, ka *lex causae* ir konkrētu attiecību pamatojuma tiesības, ko neregulē tiesību akti. Līgumisko tiesību *lex causae* ir līguma noslēgšanas vietas tiesības un līguma tiesiskās sekas. Šī iemesla dēļ tās var sakrist ar *lex patriae/lex domicile*, tomēr var arī nesakrist. Pēdējā gadījumā var rasties tā saucamā dubultā kvalifikācija²⁶, kas līgumiskās mantošanas situācijā radīs kumulatīvu kvalifikāciju²⁷, kas pēc savas tiesiskās dabas ir vēlama līgumiskajā mantošanā, jo pielietojamās mantojuma tiesību normas var noteikt caur līgumisko tiesību normām, un otrādi, tomēr primārā kvalifikācija ar šo metodi ir ļoti sarežģīta. Par iespējamo risinājumu var kļūt kategorijas *līgumiskās mantošanas pušu intereses* ieviešana kvalifikācijas procesā saskaņā ar *lex causae* principu. Tā kā subjektīvajām tiesībām un likumīgajai interesei ir diapozitīvs raksturs un tās atrodas pieļaujamajā laukā²⁸, šo kategoriju ieviešana *lex causae* kvalifikācijas procesā piešķirs procesam virzienu, pusēm stājoties līgumattiecībās, ko raksturo *ex ante* un *ex post* izpilde.

Kā rāda analīze, tiesiskās attiecības *causa* var nostiprināt ne tikai ar *lex patriae/lex domicile* izmaiņām, bet arī ar tiesisko kategoriju pagaidu izmaiņām. Ievērojot grozījumus Civillikumā²⁹, *causa*, kas apzīmēta ar terminu *neatraidāmie mantinieki*, ir mainīta uz *neatņemamās daļas tiesīgie*, kas nav noregulēta laikā un rada prasības tiesības, kuras tradicionāli tiesību doktrīnā³⁰ un tiesību akti (Civillikuma 1413. pants) attiecina uz līgumiskajām tiesībām. Tas var radīt viltus pamatu, kas, pēc Džona Bella (*John Bell*), Sofijas Baironas (*Sophie Boyron*) un Simona Vitakera (*Simon Whittaker*) domām, neizraisa tiesiskās sekas³¹, tajā skaitā arī kvalifikācijas rezultātā veiktās.

** Konflikts starp normām, kas regulē dāvinājumu un citas tiesību attiecības, kuras raksturīgas saistību tiesībām (*autora piezīme*).

2. Kompleksās kategorijas “Dāvinājums, kas nodara kaitējumu, – dāvinājums mērenos apjomos” analīze

Dāvinājums, kas nodara kaitējumu (Vācijas Civillikuma 2287. paragrāfs), ir tiesiska situācija, kas izriet no subjektīvi kvalificēta jēdziena *dāvinājums mērenos apjomos* (Civillikuma 648. pants., Vācijas Civillikuma 2325. paragrāfs korelācijā ar Vācijas Civillikuma 472. paragrāfu) kategorijas virzienā, ko pauž jēdziens *dāvinājums, kas nodara zaudējumus īpašuma apjoma un mantisko tiesību samazināšanās ceļā, izslēdzot iespēju nokārtot parāda saistības*³², tādējādi jēdziens ietilpst līgumiskās mantošanas struktūrā.

Kvalifikācijā ir objektīvi jānosaka jēdziena *zaudējumi* darbības robežas, to zemākā un augstākā robeža. Šajā sakarā ilustratīvs ir Šveices Augstākās tiesas lēmums, kas noteica, ka neliela īpašuma vērtībai ir jāsastāda 300 Šveices franku vērtība³³.

Latvijas Republikas tiesu prakse jēdziena *mantiskais zaudējums lielā apmērā* definēšanā sniedz nevis absolūtu, bet relatīvu lielumu, procentuāli aprēķinot zaudējumu apjomu³⁴, kas atbilst kolīzijas faktora *nākamais mantojums* normām.

Dāvinājums civiltiesībās pastāv trīs galvenajās formās: parasta dāvinājuma institūts (Civillikuma 1912. pants), *mortis causa* dāvinājuma solījuma līgums (Vācijas Civillikuma 520. paragrāfs) un dāvinājums kā atbrīvošana no mantiskajām saistībām (Vācijas Civillikuma 2301. paragrāfs). Dāvinājums mērenos apjomos ir tiesisks darījums ar mērķi palielināt personas īpašumu vai mantiskās tiesības. Saskaņā ar vispārējo noteikumu dāvinātājam ir jābūt īpašuma īpašniekam³⁵, lai varētu dāvināt nekavējoties³⁶, tomēr līgumiskās mantošanas skatījumā šis nolikums ir strīdīgs – dāvinājuma objekti var būt lietas, kuras dāvinātājs apņēmis iegūt (Vācijas Civillikuma 524. paragrāfs). Ņemot to vērā, nosacījums, ka dāvinātājs samazina īpašuma apjomu par labu apdāvināmajam³⁷, ir strīdīgs. Savukārt, ņemot vērā iepriekš teikto, saskaņā ar *saistību izpildes vietas tiesības* normām kvalifikācijas līdzeklis var tikt uzskatīts par manipulācijas aizsegu^{38,39}, kas zināms angloamerikāņu tiesību doktrīnā.

Domājams, ka jēdziena *dāvinājums, kas nodara kaitējumu, – dāvinājums mērenos apjomos* patiesās nozīmes noteikšanai ir jāievieš palīgējdzienis – *prioritāšu kolīzija*. Jēdziena *dāvinājums, kas nodara kaitējumu, – dāvinājums mērenos apjomos* kvalifikācijā par šādu līdzekli var kļūt dāvinājuma kvalifikācijas procesa iezīmes Vācijas tiesībās. Pirmkārt, Vācijas tiesības skaidri sadala dāvinājuma pamatojumus. Savukārt Civillikums kvalificē nākamās lietas dāvinājumu kā mantojuma līgumu⁴⁰, kas ir nepareizi – dāvinājums var tikt īstenots gan vienpusēja darījuma rezultātā, gan līguma kārtā. Turklāt šaubas raisa Civillikuma 1925. panta tekstā lietotais vārds *arī*. Nav skaidrs, vai tas sasaista Civillikuma 1925. un 1926. pantu īpašuma un mantisko tiesību tiesisko režīmu a kvalifikācijas ziņā un nosaka objektus kā dāvinātāja esošo īpašumu, vai arī tas iekļauts koncepcijā *bāzes likums nākamajām izmaiņām*⁴¹, kvalificējot normu kā īpašumu regulējošu tiesisko režīmu attiecībā uz *nākamā mantojuma* kolīzijas faktora normām. Tiesību doktrīna nesniedz atbildi⁴².

D. Rušniece, skaidrojot, ka, slēdzot dāvinājuma līgumu, nav iespējams tajā ietvert punktu, ka tas stājas spēkā tikai līdz ar dāvinātāja nāvi⁴³, netieši norāda, ka līguma slēgšanas brīdī īpašumam ir jābūt dāvinātāja īpašumā, apstiprinot kvalifikācijas procesam svarīgu imperatīvu neesamību, kas apzīmētas ar terminiem *nākamās intereses*⁴⁴ un *nākamais mantojums*.

Jēdziena *dāvinājums, kas nodara kaitējumu, – dāvinājums mērenos apjomos* kvalifikācijā jāņem vērā, ka, definējot tiesības, kas tiek izmantotas pret mantojuma un dāvinājuma sekām, tiek pielietotas līguma pušu personālās tiesības⁴⁵. Šis apstāklis var izraisīt to, ka prioritāšu kolīzijas atrisinājums būs nenoteikts – vienlaicīgi rodoties tiesiskajām attiecībām saskaņā ar līgumisko mantošanu (*ex ante* izpilde) un tiesiskajām attiecībām to translokācijas un iespējamā konflikta jautājumā, tiesības un atsevišķās kategorijas, kas tiek pielietotas kvalifikācijas procesā, nesekmēs to korektu interpretāciju un tās būs nepieciešams piepildīt ar imperatīviem jēdzieniem.

Vācijas Civillikums piedāvā divus vērtīgus kvalifikācijas instrumentus – līgumu par atbrīvošanu no saistību izpildes un līgumu par parāda atzīšanu par neesošu (Vācijas Civillikuma 397. paragrāfs). Ja nepieciešams (piemēram, prasības iesniegšana no mantinieku puses, procentu saistību rašanās, prasība nepamatotas iedzīvošanās dēļ), apdāvināmais var vērsties pie tuvākā līguma noteikuma, atbrīvojot sevi no atbildības par šķietamo deliktu.

Dāvinājuma attiecību prioritāte. Dāvinājuma attiecību prioritāte bieži rodas, konkurējot mantojuma tiesību un līgumisko tiesību normām, ja mantojums novēlēts trešajai personai. Te veidojas konkurence noteikumu lietojumā – noteikums par tuvākā līguma lietošanu liek interesentam vai tiesību piemērotājam piešķirt pielietojamajiem imperatīviem *pārceļšanas raksturu*⁴⁶, kas veicinās kvalifikāciju saskaņā ar *saistību izpildes vietas tiesības* normām.

Tiesību trūkums attiecībā uz jēdzienu *dāvinājums, kas nodara kaitējumu* – *dāvinājums mērenos apjomos* neizbēgami radīsies līgumiskās mantošanas situācijā, jo līgumiskā mantošana paredz kompleksu pieeju ar vienlaicīgu (paralēlu) vai secīgu tiesību imperatīvo normu iedarbību. Saistību tiesību termina (*dāvinājums mērenos apjomos*) un delikta tiesību termina (*dāvinājums, kas nodara kaitējumu*) prioritāšu kolīzijas ar *saistību izpildes vietas* kvalifikācijas mērķi var pieļaut mantojuma tiesību pāreju uz apdāvināmo personu – ar apdāvināmā mantinieka prezumpciju. Šajā situācijā apdāvināmajam ir iespēja veikt konkludentas darbības, kas nosaka mantojuma pieņemšanu. Tā pamatā ir *domājamā testamenta*⁴⁷ koncepcija, kas ņemtu vērā domājamo mantojuma devēja gribu⁴⁸, kura tiktu pausta maksimāli taupīgā attieksmē pret īpašumu.

Vācijas tiesības salīdzinājumā ar Latvijas Republikas tiesībām sakarā ar dāvinājuma pakļaušanu Vācijas tiesībām un ar to saistīto legālo pamatojumu paplašināšanu dāvinājuma kvalifikācijas ietvaros, sašaurina deliktu pamatojumu uzskaitījums, kas neizbēgami rastos jēdziena *dāvinājums, kas nodara kaitējumu*, – *dāvinājums mērenos apjomos* kvalifikācijas gadījumā, piemērojot Latvijas Republikas tiesību līdzekļus.

Bez šaubām, apdāvināmā un mantinieku nākamās intereses līgumiskajā mantošanā ir interešu harmonizācija, kas attaisno katras personas subjektīvo tiesību pielietojuma mērķi. Šajā sakarā tā saucamā juridiskā biotehnoloģija M. Mažorinas (M. B. Мажорина) izpratnē ir aktuāla tieši jauktajiem līgumiem (un tiesiskajām attiecībām – autora piezīme), kas satur dažādu līgumu elementus⁴⁹. Līgumiskajā mantošanā par labu trešajai personai *lex loci solutionis* kvalifikācija var tikt īstenota saskaņā ar *Roma I* reglamenta “a” punkta noteikumiem, kas pamato interpretācijas iespēju, savukārt “d” punkts piešķir līgumam par parāda neesamību virsnacionālu tiesisku regulējumu, kas balstās Vācijas Civillikuma 397. paragrāfa 2. daļas normā.⁵⁰

Lai gan analogiski paņēmieni tiek kritizēti pārlietu lielas dispozitivitātes dēļ⁵¹, šīs darbības ir svarīgas, jo novērš *normu vakuumu*⁵², kas savukārt ierobežo kvalifikācijas iespējas. Terminoloģiski jēdzieniskā aparāta paplašināšana ir īpaši svarīga, kvalificējot dāvinājumu, kas korelē ar savstarpējo testamentu tiesisko regulēšanu. Neskatoties uz to, ka savstarpējie testamenti nav viennozīmīgi nostiprināti Vācijas civiltiesībās, testaments var tikt atzīts par tādu, ņemot vērā Vācijas Civillikuma 1951. paragrāfu⁵³ vai citas personas testamentu, kas sastādīts saskaņā ar Civillikuma 606. panta prasībām ar dāvinājuma *nāves gadījumā* atrunu par labu trešajai personai par to, ka dāvinājuma priekšmets ir mantojuma devēja tiesības uz parāda vai citas saistības atzīšanu, kas balstās parāda prasībā. Šajā gadījumā papildu interpretācija, ko sniedz *Roma I* reglamenta “d” punkts, nosaka hipotētisko pušu gribu – kā puses regulētu strīdīgu situāciju, ja tā būtu acīmredzama darījuma veikšanas brīdī. Testamenti var tikt sastādīti atsevišķi, un pastāv varbūtība, ka mantojuma devēji nav saskaņojuši un apstākļu dēļ nevarēja saskaņot jēdziena *dāvinājums, kas nodara kaitējumu*, – *dāvinājums mērenos apjomos* kvalifikāciju attiecībā uz dāvinājumu *mortis causa* trešajai personai. Šajā gadījumā par kvalifikācijas *lex loci solutionis* imperatīvu būtu jāklūst tikai tam jēdzienam, kas skaidri aizliedz atkāpties no likuma nolikumiem atrunas daļā par publisko politiku (kārtību) (*public policy*). Tāda aizlieguma neesamības vai tiesību normu konkurences gadījumā korelējošās tiesiskajās attiecībās jēdziens var tikt atzīts par imperatīvu tikai tad, ja, balstoties uz tiesību aktu regulēšanas mērķiem, tas ir nepieciešams vājās puses visnozīmīgāko interešu aizsardzībai. Saskaņā ar tiesisko pamatojumu⁵⁴ un doktrīnu iestrādēm ekonomiski vājā puse, kas ir spiesta pieņemt līguma nosacījumus⁵⁵, ir apdāvināmais.

Kvalificējot jēdzienu *dāvinājums, kas nodara kaitējumu*, – *dāvinājums mērenos apjomos* saskaņā ar principu *lex loci solutionis* un leģitīmiem mērķiem⁵⁶, delikta statūts ir jāsašķel delikta tiesībās, kas tiek pielietotas kā dāvinājuma sekas, un delikta tiesībās, kas tiek pielietotas kā mantojuma sekas (piešķirot apdāvināmajam mantinieka prezumpciju), jo tās raksturo atšķirīgas imperatīvās normas un kvalificējoši manipulācijas līdzekļi.

Kompleksā jēdziena *dāvinājums, kas nodara kaitējumu*, – *dāvinājums mērenos apjomos kvalifikācijai ar mantojuma saistību saskaņā ar kolīzijas faktoru izpilde pirms nosacīta konkrēta dzīves fakta stāšanās un izpilde pēc nosacīta konkrēta dzīves fakta stāšanās* normām izpildi, kas izriet no līgumiskās mantošanas instrumenta, ir nepieciešama shēma, kas balstās heterogēnā sistēmā⁵⁷, kurā autonomā daļa, kas izcelta attiecībā pret citu⁵⁸, ir *dāvinājums trešajai personai*, kas prezumēta kā mantinieks saskaņā ar testamentu.

Tā kā *dāvinājumu nosaka brīvā griba un tas tiek piešķirts īpašas labvēlības dēļ*, trešā persona tiek tuvināta mantojuma devēja ģimenes locekļu statusam. Šis statuss izslēgs iespējamos jēdziena *dāvinājums, kas nodara kaitējumu* noteiktos negatīvos tiesisko darbību motīvus no to mantinieku puses, kas iecelti uz cita pamata. Ja trešā persona tiks uztverta kā mantinieks, tas piešķirs apdāvināmā statusam mantojuma un, iespējams, līgumiskajām tiesībām līdzīgu dabu⁵⁹ un izslēgs kumulatīvās kvalifikācijas pamatojumus saskaņā ar mantošanas, līgumisko un delikta tiesību imperatīvajām normām, atvirzot *dāvinājumu no formulas: legāts ir mantojuma masas samazinājums, kas ietilpst dāvinājuma tiesību objektu kopumā*.

3. Kategorijas “Aktuālās intereses – potenciālās intereses” analīze

Civiltiesībās jēdziens *intereses* ir jebkuru subjektīvo tiesību pamatā. Šajā pētījumā aktuālās intereses un darbības, kas veiktas šo interešu īstenošanai, tiek izprastas kā aktuālo interešu un potenciālo interešu dihotomijas pamats. Daži avoti norāda, ka, mainoties interesēm, modificējas saistības un attiecīgi, modificējoties saistībām, mainās arī intereses. Šķiet, ka līgumiskajā mantošanā tas ir nepieņemami – parādnieka darbības attiecībā uz *ex ante* izpildi nosaka potenciālās intereses ar konstantu, nemainīgu raksturu. Vienīgā interešu modifikācijas tiesiskā iespēja ir ar galvenā līguma pušu nolīgumu pārtraukt mantojuma saistības. Tomēr tas notiek nevis tāpēc, ka mantojuma devējs ir zaudējis interesi par *ex ante* izpildi, bet tāpēc, ka mantojuma devējs paudis gribu piešķirt parādniekam vai trešajai personai mantisku labumu. Šajā gadījumā ir jāatzīmē, ka minētā situācija rada jauktas tiesiskās attiecības ar nenoteiktām tiesiskajām sekām, cita rakstura prioritātēm un, iespējams, citas kvalitātes aktuālajām un potenciālajām interesēm, tādējādi radot saturīgas kolīzijas, kuru tradicionālais pamats ir atsevišķu attiecību tiesiskās regulēšanas specifika.

Pēc O. S. Joffes (*Олимпиад Соломонович Иоффе*) domām, mantinieka potenciālā mantojuma tiesību intereses, kas nav apgrūtinātas ar mantojuma saistībām *ex ante* Daniela Kellija (*Daniel B. Kelly*)⁶⁰ izpratnē, ir vēlme iegūt mantošanas priekšmetu⁶¹. Savukārt mantinieka aktuālās intereses ir mantojuma un delikta tiesību imperatīvo normu ievērošana un, ja mantinieks ir mantojuma devēja ģimenes loceklis, – ģimenes tiesību imperatīvo normu ievērošana. Noslēgta vai atzīta mantojuma līguma situācijā mantiniekam, nosakot potenciālās intereses, ir jāievēro arī līgumisko tiesību normu imperatīvs. Šī situācija sarežģīt kompleksās kategorijas *aktuālās intereses – potenciālās intereses* kvalifikāciju, jo līgumiskās tiesības, būdamas civiltiesību apakšnozare, korelē arī ar tām, izraisot galveno kategoriju nenoteiktību: no faktiskajiem apstākļiem, kas ir jāsakārto un tiesiski jāregulē, tādējādi izslēdzot kvalifikācijas priekšmetu un cēloni (Erena Kalniņa⁶² izpratnē).

Šobrīd pielietojamo tiesību normu kvalifikāciju kompleksās kategorijas *aktuālās intereses – potenciālās intereses* analīzi raksturo tas, ka likuma joma un potenciālā cēloniskā joma koncepcijas *hereditatis futurae* dēļ nevar pastāvēt kopā⁶³, jo nav iespējams izsekot situācijas attīstībai attiecībā uz mantojuma tiesību relatīvi imperatīvajām normām – shēmā, ko piedāvā K. Adomeits (*Karl Adomeit*)⁶⁴, nav iespējams ietvert imperatīvo faktoru sistēmisko analīzi labvēlīgai izpildei, nav sistēmiskās analīzes un seku analīzes iespējas. Tādējādi līgumiskās mantošanas tiesiskajā regulēšanā neveidojas vienots tiesisko normu interpretācijas modelis. Vienota modeļa neesamība dažādu interpretāciju dēļ radīs konfliktu starp kategorijām *aktuālās intereses* un *potenciālās intereses*, kas nav pieļaujami.

Vienots jēdzienu interpretācijas un kvalifikācijas modelis ir gan mantojuma tiesībās, gan līgumiskajās tiesībās. Ja pieņem, ka šīs tiesiskās regulēšanas jomas saplūst, obligāti ir jāizstrādā vienots interpretācijas modelis un jēdzienu kvalifikācija fiduciārajām tiesiskajām attiecībām, tostarp līgumiskā mantošana. Autorprāt, vienota kvalifikācijas modeļa izstrāde pazeminātu vai novērstu darījuma aleatoro raksturu.

Adekvāti mainīgajos līgumiskās mantošanas tiesiskās regulēšanas nosacījumos vienmēr būs aktuāla jēdzienu konflikta problēma. Lai to novērstu, šķiet pamatoti ieviest tādu metodoloģiju, kas atklātu un noteiktu to situāciju vispārējo raksturojumu, kas saistītas ar jēdzienu konfliktiem un var pakļaut komplekso jēdzienu *aktuālās intereses – potenciālās intereses* nepienācīgai interpretācijai. Pirmkārt, jāatklāj jēdzienu konfliktsituācijas ar analogiskas terminoloģijas analīzi, kas ņemta no materiālo tiesību tiesiskās regulēšanas jomām. Otrkārt, ieinteresētajām pusēm ir jābūt pietiekami informētām, lai veicinātu likuma un noteikumu prasību izpildi, kuras nosaka imperatīvās normas attiecībā uz interpretējamo jēdzienu un (vai) situāciju. Treškārt, analītiskā darba turpināšanai ir jāspēj prognozēt konflikta riskam pakļautās situācijas, lai meklētu atbilstošus jēdzienus.

Balstoties Brainerda Kurija (*Brainerd Currie*) valdības intereses teorijā un pārnesot kvalifikāciju no kolīzijas uz materiāli tiesiskajām normām, nosakot mērķus, kas stāv pār materiālajām tiesībām⁶⁵, kompleksās kategorijas *aktuālās intereses – potenciālās intereses* kvalifikācijas mērķis *lex loci solutionis* situācijā gan kopumā, gan individuālā kārtā tiks sasniegts, jo neizraisīs pušu savstarpējās intereses zudumu par tiesiskajām normām kā sociāliem un ekonomiskiem institūtiem⁶⁶.

Kategorijas *potenciālās intereses* tiesiskās jēgas noteikšana situācijā *lex loci solutionis* ir nozīmīga – personu attiecībām ilgstošu tiesisko attiecību ietvaros ir jārada jēdzieniski atbilstoši noteikumi⁶⁷, kas pasargāti no nepienācīgas interpretācijas un kompleksās kategorijas *aktuālās intereses – potenciālās intereses* konflikta kvalifikācijas situācijā. Šis apgalvojums sevi attaisno gan pielietojuma un mantojuma tiesību jomas iekšējo normu mijiedarbības situācijā, gan civiltiesību jomas daļās, kā arī līgumisko un mantojuma tiesību normu interlokācijas situācijā attiecībā uz komerciālo tiesību institūtiem, un tieši kapitāla daļu līgumiskās mantošanas situācijā. Šāda interese juridiskajā literatūrā ir nosaukta par *kapitāla daļu turētāja turpinošos interesi*⁶⁸.

Galvenā problēma, skaidrojot kategoriju *potenciālās intereses*, ir līgumiskās mantošanas tradicionālo elementu trūkums, ko tiesību doktrīna pieskaita likumīgajām interesēm – mantinieka un mantojuma devēja savstarpējā sociālā labuma un adekvātas jurisdikcijas aizsardzības iespējām⁶⁹. Konceptija un pastāvošā prakse *hereditatis futurae* situācijā attiecina sociālo labumu uz nākotni, pārnesot būtiskus tā rašanās imperatīvus uz mantojuma tiesībām, bet mantojuma saistības iestājas atkarībā no ģimenes, mantojuma un līgumisko tiesību imperatīvajām normām. Tādējādi kategorija *potenciālās intereses* atrodas nelīdzsvarotā stāvoklī, tā ir pakļauta kategorijai *aktuālās intereses*. Minētais lietu stāvoklis var izraisīt saturīgās kolīzijas⁷⁰ – *lex specialis* atrašanas nepieciešamība var izraisīt nekorektu tiesību normu izpratni, kas ir jāpielieto kompleksā jēdziena *aktuālās intereses – potenciālās intereses* interpretācijas seku dēļ. Tiesību akti un tieši Civillikums nesatur izsmeļošu to personu sarakstu, kas var būt ieinteresētas gan mantojuma lietā kopumā, gan *ex ante* un *ex post* izpildē⁷¹. Šajā situācijā komplekso jēdzienu kvalifikācijai šķiet attaisnots situatīvo jēdzienu pielietojums⁷², kas tiek transformēti situatīvajās normās⁷³. Tas piešķirs *lex loci solutionis* kvalifikācijai noteiktību un sasaistīs *ex ante* un *ex post* izpildi *lex specialis* daļā ar nacionālajām imperatīvajām normām.

Kolīzijām, kas saistītas ar atšķirīgu terminoloģijas izpratni, nav jāizraisa nedz mantojuma devēja (mantojuma atstājēja), nedz trešās personas interešu būtisks ierobežojums.

Šobrīd *hereditatis futurae* koncepcijas dēļ *lex loci solutionis* kvalifikācijā *ex ante* un *ex post* izpildē kā imperatīva faktora situācijā var pielietot *contra proferentum*⁷⁴ noteikumu. Tas atbilstu taisnīguma principiem, kas iestiprināti Civillikuma 1508. pantā⁷⁵ un Vācijas Civillikuma 2087. paragrāfa 1. daļā⁷⁶, kā arī apdāvināmā kā parādnieka izpratnē saskaņā ar Vācijas Civillikuma 157. paragrāfu, 397. paragrāfa 2. daļu, 2084. paragrāfu un 2087. paragrāfa 2. daļu⁷⁷ reizē ar viņa personas mantinieka lomas prezumpciju mantojuma rakstura privilēģiju daļā, ko rada civiltiesību tiesiskās regulēšanas komplekss, vienlaikus ņemot vērā salīdzinošās kvalifikācijas prasības, kuras izklāstījusi Aiga Mieriņa⁷⁸.

Pietiekami veiksmīga kategorijas *aktuālās intereses – potenciālās intereses* kvalifikācija ir iespējama, ņemot vērā Eiropas līgumtiesību principus, kas tieši ierobežo noteikuma “*ja izvirzītie līguma nosacījumi ir neskaidri, tad priekšroka tiek dota interpretācijai, kas ir pretēja šīs puses interesēm*” normu darbību, kad kvalificējamais jēdziens attiecībā uz galvenā līguma pusēm un trešajām personām nav bijis individuāli saskaņots⁷⁹.

Latvijas Republikas 1933. gada tiesību praksē tika atzīmēta konsekventa interpretācijas tendence – likuma teksta uzlabošana, balstoties uz tā motīviem⁸⁰. Izkritizētā⁸¹ metodoloģija šķiet iederīga kompleksā jēdziena *aktuālās intereses – potenciālās intereses* kvalifikācijai sasaistē ar intereses jēdzienu kā centieniem pēc dzīves labumiem⁸², konkretizējot potenciālo interesi ar mantojuma tiesību imperatīviem un interpretējot tos caur godprātīgu līgumisko tiesību normu izpildi.

Secinājumi

Nobeigumā svarīgi atzīmēt, ka kvalifikācija ir absolūti nepieciešams līgumiskās mantošanas atzīšanas un korektas tās darījumu izpildes posms. Vienlaikus jāatzīst, ka korektu līgumiskās mantošanas imperatīvo kategoriju kvalifikāciju būtiski sarežģī to imperatīvo normu konkurence, kas regulē attiecības, kuru korelācijas priekšmets ir tiesiskais regulējums, attiecināts uz nākotni.

Kvalifikācijas procesā būtu jāievieš termins “delimitējošās tiesības”⁸³, kuru pamatā ir līgumiskās mantošanas statūta tiesisko attiecību nodalīšana attiecībā uz *ex ante* un *ex post* izpildes tiesībām.

Delimitējošo tiesību ieviešanu pamato *dui generis* efekta novēršanas nepieciešamība⁸⁴ – mantojuma tiesību nekontrolējamā translokācija un tās ietekme uz citām tiesību normām var izraisīt līgumiskās mantošanas instrumentu neatzīšanu un izpildes atteikumu.

Atsauces

- ¹ Heiskanen, V. (2010). And/Or: The Problem of Qualification in International Arbitration. *The Journal of the London Court of International Arbitration*. Volume 26. Number 4, 443.
- ² Mierīņa, A. (2014). Kvalifikācijas problēmas starptautiskajās privāttiesībās. Tiesību efektīvas piemērošanas problemātika: Latvijas Universitātes 72. zinātniskās konferences rakstu krājums. Latvijas Universitāte. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. ISBN 9789984458557. 394.-403.lpp.
- ³ Bartin, E. (1899). La théorie des qualifications en droit international prive. *Etudes de droit international prive*, Paris, pp.1–82.
- ⁴ Kahn, F. (1891). Gesetzeskollisiouen: Ein Beitrag zur Lehre des IPR. *Jherings Jahrbuchen fur Dogmatik*, S.1-123.
- ⁵ Bagan-Kurluta, K. Qualification of concepts and its problems in cases with foreign element in Poland and the United Kingdom. *Studies in Logic, Grammar and Rhetoric*, 32 (1): 67-74.
- ⁶ Šillings, K. (1935). Latvijas Civillikumu ievada reformai. *Tieslietu Ministrijas Vēstnesis*, Nr. 1:162–167.
- ⁷ Moss, G. C. Recent private international law codifications. National report for Norway.
- ⁸ Pascal, R. A. (1940). Characterization as an Approach to the Conflict of Laws. *Louisiana Law Review*, 2 (4), pp.715–728. Characterization as an Approach to the Conflict of Laws (lsu.edu)
- ⁹ Lorenzen, E. G. (1920). Theory of Qualifications and the Conflict of Laws. *Columbia Law Review*, No.3, pp.247–282. The Theory of Qualifications and the Conflict of Laws on JSTOR
- ¹⁰ Kalniņš, E. (2000). Tiesību normu piemērošanas loģiskā shēma. *Likums un Tiesības*, 2. sēj. nr. 5 (9), 148.-152.lpp.
- ¹¹ Кох, Х., Магнус, У., фон Моренфельдс, В. П. (2003). Международное частное право и сравнительное правоведение. Перевод с немецкого доктора юридических наук Ю. М. Юмашева. М.: Международные отношения, С.409.
- ¹² Полетаев, Н. А. (1900). Приложение: Мнимые и притворные сделки, безденежность, Causa obligations и незаконное обогащение по проекту обязательственного права. Март. Вестник Права: Март. *Журнал Юридического Общества при Императорском С.-Петербургском Университете*. С.-Пб.: Сенат, Тип., № 3. С.34.
- ¹³ Неруш, И. А. (2004). Влияние денежного обязательства на causa договора как критерий деления денежных обязательств. *Право и политика*. М.: NotaBene, № 8. С. 122—126.
- ¹⁴ Wolff, M. (1950). *Private International Law*. 2nd ed. Oxford: Clarendon Press, p.160.
- ¹⁵ *Acacia Mut Life Ins Co v Jago*. 280 Mich 360; 273 NW 599 (1937). *Acacia Mutual Life Insurance v. Jago*, 280 Mich. 360 | Casetext Search + Citator.
- ¹⁶ State of Michigan in the Probate Court for the County of Wayne. Case No. 2012-777561-DE. Wayne County Probate Court.
- ¹⁷ Glover, M. (2014). Rethinking the Testamentary Capacity of Minors. *Missouri Law Review*, Vol. 79. (1): 111.
- ¹⁸ Cheatham, E. E. (1936). Internal Law Distinctions in the Conflict of Laws. *Cornell Law Review*, 21 (4): 570–590. Internal Law Distinctions in the Conflict of Laws (cornell.edu)
- ¹⁹ Whitten, R. U. (2002). U.S. Conflict-of-Laws Doctrine and Forum Shopping, International and Domestic (Revisited). *Texas International Law Journal*, Vol. 37: 579.
- ²⁰ Valsts pārvaldes iekārtas likums: LR likums. 10. pants (25.07.2022.). *Latvijas Vēstnesis*, 94, 21.06.2002.
- ²¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2014. gada 19. februāra spriedums lietā Nr. SKC-590/2014/<http://www.at.gov.lv>.

- ²² Pieck, M. (1996). A Study of the Significant Aspects of German Contract Law. *Annual Survey of International & Comparative Law*, Vol. 3: Iss. 1, Article 7: 112–113.
- ²³ Sniedzīte, G. (2005). Tiesību normu iztulkošana *praeter legem* (I). *Likums un Tiesības*, 7(10), 326.lpp.
- ²⁴ Kruse, K. R. (2012). Fidelity to Law and the Moral Pluralism Premise. *Texas Law Review*, Vol. 90:661.
- ²⁵ Nottebohm Case (second phase), Judgment of April 6th, 1955, 19 I.C. J. Reports 1955, p. 15. 018-19550406-JUD-01-00-EN.pdf (icj-cij.org).
- ²⁶ Rudevska, B. (2012). Ārvalstu tiesu nolēmumu atzīšanas un izpildes attīstības tendences civillietās un komercietās Eiropas Savienībā un Hāgas Starptautisko privāttiesību konferencē. Promocijas darbs. Rīga: Latvijas Universitāte, 58.lpp.
- ²⁷ Mieriņa, A. (2014). Kvalifikācijas problēmas starptautiskajās privāttiesībās. Tiesību efektīvas piemērošanas problemātika: Latvijas Universitātes 72. zinātniskās konferences rakstu krājums. Latvijas Universitāte. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. ISBN 9789984458557., 400 lpp.
- ²⁸ Малько, А. В., Субочев, В.В. (2004). Законные интересы как правовая категория. Спб.: Изд. П. Асланова «Юридический центр Пресс», с.91.
- ²⁹ Grozījumi Latvijas Republikas Civillikumā: LR likums (22.05.2014.). *Latvijas Vēstnesis*, 98 (5158).
- ³⁰ Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības (1998). Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Mans Īpašums, 14.lpp.
- ³¹ Bell, J., Boyron, S., Whittaker, S. (1998). Principles of French Law. Oxford: Oxford University Press, Pp. 323–324.
- ³² Rīgas Apgabaltiesas 2013. gada 18. decembra spriedums lietā Nr. C 042330130/www.tiesas.lv/anonimizeti_nolemumi.
- ³³ Šveices Federālā Augstākā tiesa. Bundesgericht. Urteil vom 6.11.1995, BGE 121 IV 261. Bundesgerichtsentscheiden.
- ³⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2013. gada 9. maija lēmums lietā Nr. SKK – 165/2013. 3.lpp/http://www.at.gov.lv.
- ³⁵ Lee, R. S. (2012). A Legal Analysis of Romantic Gifts. John M. Olin Center for Law. Fellows Paper Series. Discussion Paper No.43 – Cambridge: Harvard Law School, p. 33.
- ³⁶ Beatty, J. F., Samuelson, S. S., Abril, P. S. (2016). Business Law and the Legal Environment. 7th ed. Boston: Boston University, p.1135.
- ³⁷ Belohlavek, A. J. (2010). New EU Conflict-of-Laws rules for contractual obligations. Volume 1. Hyntington: p. 259.
- ³⁸ Leflar, R. A. (1966). Conflicts Law: More on Choice-Influencing Considerations. *California Law Review*, 4 (7): 1585.
- ³⁹ Leflar, R. A. (1966). Ibid, p.1588.
- ⁴⁰ Latvijas Republikas Civillikums, 1926. pants. LR likums (26.02.1937.) Civillikums: Ceturtā daļa. Saistību tiesības. *Valdības Vēstnesis*, 46.lpp.
- ⁴¹ Anthony J. Bellia Jr., Clark, B. R. (2013). General Law in Federal Court. *William and Mary Law Review*, 54 (3): 660.
- ⁴² Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības (1998). Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Mans Īpašums, 375.lpp.
- ⁴³ Dāvinājuma līgums. Kas jāņem vērā, to noslēdzot? Dāvinājuma līgums. Kas jāņem vērā, to noslēdzot? LV portāls (lvportals.lv).
- ⁴⁴ Andersen, R. W. (1995). Present and Future Interests: a Graphic Explanation. *Seattle University Law Review*, 19 (101) Present and Future Interests: A Graphic Explanation (seattleu.edu).
- ⁴⁵ Медведев, И. (2005). Международное частное право и нотариальная деятельность. Москва: Волтерс Клувер, С.233.
- ⁴⁶ Hilding, E. (1965). The Swedish Conflict of Laws. the Hague: Martinus Nijhoff, p.100.
- ⁴⁷ Останина, Е. А. (2015). Принцип диспозитивности в наследственном праве: к постановке проблемы. *Наследственное право*. № 1. С.18.
- ⁴⁸ Пунько, Т. Н. (2006). Особенности регулирования наследственных отношений в праве Республики Беларусь. Научные труды Академии Управления при Президенте Республики Беларусь. Вып.8., С.382.
- ⁴⁹ Мажорина, М. В. (2012). Выбор применимого права к трансграничным смешанным и непоименованным договорам. *Журнал российского права*. № 10. С. 77.
- ⁵⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (2008), 12. pants. *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*, L 177, 6.–16.lpp.
- ⁵¹ Толстых, В. Л. (2002). Коллизионное регулирование в международном частном праве: проблемы толкования и применения раздела VII части третьей ГК РФ. М.: Спарк, С.53.
- ⁵² Sniedzīte, G. (2005). Tiesību normu iztulkošana *praeter legem* (III). *Likums un Tiesības*, 12 (76): 381.
- ⁵³ Vācijas Civillikuma 1951. paragrāfs. Vācijas Civillikums (18.08.1896.). RGBL. S. 195. ar izmaiņām.
- ⁵⁴ Judgment of the Court of 20 September 2001. *Courage Ltd v Bernard Crehan and Bernard Crehan v Courage Ltd and Others*.
- ⁵⁵ Lutz, R. E. (2007). A Lawyers Handbook for Enforcing Foreign Judgments in the United States and Abroad. New York: Cambridge University Press, p.322.
- ⁵⁶ Sniedzīte, G. (2005). Tiesību normu iztulkošana *praeter legem* (III). *Likums un Tiesības*, 12 (76), 382. lpp.
- ⁵⁷ Агашев, Д. В. (2004). Правовая коллизия как системное нарушение законодательства о социальном обеспечении. *Вестник Томского Государственного Университета*, 283: 31.
- ⁵⁸ Агашев, Д. В. (2004). Там же.
- ⁵⁹ Quintin Johnstone (1954). An Evaluation of the Rules of Statutory Interpretation. *Kansas Law Review*, 3:3.

- ⁶⁰ Kelly, D. B. (2013). Restricting Testamentary Freedom: Ex Ante Versus Ex Post Justifications. *Fordham Law Review*, Vol.82: 1141–1143.
- ⁶¹ Трапезникова, А. В. (2012). Наследственное правоотношение: концепция и суть. *Наследственное право*, N 4.
- ⁶² Kalniņš, E. (2000). Tiesību normu piemērošanas loģiskā shēma. *Likums un Tiesības*, Nr.5 (9), 148.lpp.
- ⁶³ Laube, H. D. (1949). Jurisprudence of Interests. *Cornell Law Review*, 34 (1): 291. Jurisprudence of Interests (cornell.edu).
- ⁶⁴ Neimanis, J. (2000). Lietas faktisko apstākļu apzināšana un juridiska noteikšana. *Likums un Tiesības*, 6 (10), 182–183.lpp.
- ⁶⁵ Азархин, А. В. (2012). Целеполагание в современном законодательстве: к вопросу об эффективности правовой политики в России. *Юридическая техника*.
- ⁶⁶ Duxbury, N. (2005). English Jurisprudence between Austin and Hart. *Virginia Law Review*, 91 (1):2.
- ⁶⁷ Вебер, М. (1990), Избранные произведения. М.: Прогресс, с.631.
- ⁶⁸ Crowley, T. (2016). Finishing the Job on Section 356(a) (2): Closing Loopholes and Providing Consistent Treatment to Boot in Tax-Free Reorganizations. *Brigham Young University Law Review*, 2(7): 471.
- ⁶⁹ Малько, А. В., Субочев, В. В. (2004). Законные интересы как правовая категория. С-Петербург: изд. Р. Асланова «Юридический центр Пресс», С.97.
- ⁷⁰ Морозова, Л. А., (2003). Теория государства и права. Повторительный курс в вопросах и ответах. Москва: Норма, С.210.
- ⁷¹ Snipe, A., Šlitke, N. (2015). Mantojuma masa kā lietas dalībnieks civilprocesā. *Jurista Vārds*, Nr. 43 (895). 12.lpp.
- ⁷² Опалев, Р. О. (2008). Оценочные понятия в арбитражном и гражданском процессуальном праве. М.: Волтерс Клувер, с.15.
- ⁷³ Власенко, Н. А. (2016). Разумность и определенность в правовом регулировании. Москва: ИНФРА-М, С.70.
- ⁷⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2014. gada 8. oktobra sprieduma lietā Nr. SKC-33/2014. / <http://www.at.gov.lv>.
- ⁷⁵ Latvijas Republikas Civillikums (26.02.1937.), 1508. pants. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. *Valdības Vēstnesis*, 46.
- ⁷⁶ Vācijas Civillikuma 2087. paragrāfs. Vācijas Civillikums (18.08.1896.). RGBL. S. 195.
- ⁷⁷ Turpat, Vācijas Civillikuma 2084.paragrāfs.
- ⁷⁸ Mieriņa, A. (2014). Kvalifikācijas problēmas starptautiskajās privāttiesībās. Tiesību efektīvas piemērošanas problemātika: Latvijas Universitātes 72. zinātniskās konferences rakstu krājums. Latvijas Universitāte. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. ISBN 9789984458557, 401.- 403.lpp.
- ⁷⁹ Байрамкулов, А. К. (2015). Особенности толкования договора в российском гражданском праве. Дисс. канд. юрид. наук. М., С.155. 451b2a47014a6c68de2ac7c42417b5d3.pdf (izak.ru).
- ⁸⁰ Sinaiskis, V. (1933). Civillikumu iztulkošanas problēma. *Jurists*, 6 (49), 163.lpp. Žurnāls: Civillikuma iztulkošanas problēma – Jurista Vārds (juristavards.lv).
- ⁸¹ Sinaiskis, V. (1933). Turpat.
- ⁸² Laube, H. D. (1949). Jurisprudence of Interests. *Cornell Law Review*, 34 (1): 292. Jurisprudence of Interests (cornell.edu).
- ⁸³ Толстых, В. Л. (2004). Международное частное право: коллизионное регулирование. СПб.: Изд. Р. Асланова «Юридический центр Пресс», с.2.
- ⁸⁴ Sinaiskis, V. (1995). Latvijas civiltiesību apskats. Lietu tiesības. Saistību tiesības. Rīga: Latvijas Juristu biedrība, 187.lpp. Latvijas civiltiesību apskats. Lietu tiesības. Saistību tiesības. Vasilijš Sinaiskis. iBook.lv.

Аннотация

В статье рассмотрены проблемные аспекты квалификации правовых категорий, участвующих в формировании норм договорного наследования и, соответственно, определяющих существенные составные части сделок данного правового института.

В статье проанализированы коллизионные привязки, определяющие модели правового регулирования в ситуациях, определенных конфликтными факторами *дарение* и *дарение на случай смерти*. Дарение в сделках и договорах договорного наследования участвует как правовая основа, в особых случаях определяющая субъектный и объектный статус участников конкретного отношения. Также дарение участвует в формировании волеизъявления участников.

Также рассмотрены вопросы, связанные с квалификацией понятий в соответствии с фактором, определяющим право основания договоров наследования и право места исполнения данных договоров.